

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
економіки підприємства та організації бізнесу
Протокол № 18 від 03.03.2026 р.

ПОГОДЖЕНО
Проректор з навчально-методичної роботи
Каріна НЕМАШКАЛО

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Економіка розвитку
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Розробник:
к.е.н., доцент

_____

Володимир УШКАЛЬОВ

Завідувач кафедри
економіки підприємства та
організації бізнесу

_____

Тетяна ВЛАСЕНКО

Гарант програми

_____

Тетяна ВЛАСЕНКО

Харків
2026

ВСТУП

Забезпечення стійкого суспільного розвитку в сучасних умовах обумовлює пошук нових підходів до господарювання та висуває нові вимоги до етичних аспектів поведінки людини під час планування та реалізації економічної діяльності. Це обумовлює необхідність формування у менеджменту та працівників компаній нового бачення цілей та наслідків економічної діяльності, і реорганізації на основі цього бачення власної та організаційної поведінки. Соціальна відповідальність як елемент концепції сталого розвитку є одним з напрямів забезпечення нової поведінкової моделі в економіці, що орієнтована на усунення чи мінімізацію суспільних ризиків, пов'язаних з економічними, соціальними та екологічними сферами діяльності людини. Системне сприйняття соціально-економічних та етичних проблем, що при цьому формується, створює можливості для підвищення якості управлінських рішень в процесі задоволення потреб кожного окремого індивіда та суспільства в цілому.

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності в професійній діяльності, менеджменті та бізнесі.

Завданнями навчальної дисципліни є:

вивчення теоретичних положень і практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства;

формування умінь та навичок забезпечення відповідальної поведінки економічних суб'єктів.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни є соціально-економічні та соціально-етичні характеристики відносин між суб'єктами бізнес-середовища.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти соціальної відповідальності.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН2	СК7, СК8, СК13
РН4	ЗК7, СК7
РН11	СК7, СК8
РН12	СК7, СК8
РН17	ЗК3, ЗК7, СК13

де ЗК3. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК7. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК7. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання.

СК8. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК13. Здатність до розроблення стратегії розвитку бізнесу та планів взаємодії груп стейкхолдерів.

РН2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

РН4. Розробляти соціально-економічні проекти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

РН11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

РН12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

РН17. Формувати траєкторію взаємодії зі стейкхолдерами бізнес-структур на основі балансу інтересів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні основи соціальної відповідальності

Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку

1.1. Сутність та значення соціальної відповідальності. Поняття відповідальності та соціальної відповідальності. Суспільство споживання і суспільний розвиток. Властивості відповідальності. Передумови виникнення соціальної відповідальності. Особливості та функції соціальної відповідальності. Рівні та суб'єкти соціальної відповідальності.

1.2. Еволюція соціальної відповідальності. Джерела виникнення та еволюція соціальної відповідальності. Соціальні ідеї Р. Оуена. Етапи розвитку концепції соціальної відповідальності. «Корпоративний егоїзм» М. Фрідмана. Концепція «потрійного результату» Дж. Елкінгтона. Соціальна відповідальність в епоху глобалізації.

1.3. Соціальна відповідальність як конкурентна перевага. Соціальний ризик. Види соціальних ризиків. Соціальна відповідальність як засіб управління ризиками. Позитивні аспекти прийняття компанією соціальної відповідальності. Негативні наслідки прийняття соціальної відповідальності.

Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства.

2.1. Класичні основи моральної поведінки. Мораль та етика як регулятори поведінки у бізнесі. Етичні категорії та концепції етики бізнесу. Основні етичні концепції: утилітаризм, деонтологія, етика справедливості. Концепції етики справедливості. Відповідальність як відповідність соціальним очікуванням.

2.2. Соціальна відповідальність організації. Внутрішня та зовнішня соціальна відповідальність організації. Рівні соціальної відповідальності організації. Піраміда соціальної відповідальності організації а) Керола. Особливості соціальної відповідальності малих підприємств. Форми участі малого бізнесу в житті суспільства.

2.3. Соціальна відповідальність держави та суспільства. Поняття соціальної держави. Функції соціальної держави. Критерії оцінки соціально відповідальної діяльності держави. Роль держави у формуванні соціальної відповідальності. Основні підходи до формування соціальної відповідальності: 1) ринковий; 2) державного регулювання; 3) «корпоративної совісті»; 4) «зацікавлених осіб». Їх переваги та недоліки.

Тема 3. Соціальна відповідальність як складова стратегії організації

3.1. Стратегії корпоративної соціальної відповідальності.

Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю. Поняття стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Види стратегій соціальної відповідальності. Необхідні передумови розробки стратегії корпоративної соціальної відповідальності (КСВ). Складові стратегії КСВ.

3.2. Етапи побудови стратегії корпоративної соціальної відповідальності. Стратегічне планування КСВ як управлінський процес. Зміст основних управлінських функцій в стратегічному управлінні КСВ.

3.3. Стратегічні підходи до розвитку навичок персоналу компанії. Ознаки соціально відповідальної поведінки. Особливості соціально відповідальної поведінки. Принципи розвитку навичок соціально відповідальної поведінки персоналу компанії. Компетентності персоналу КСВ-компанії. Напрями розвитку навичок соціальної відповідальності персоналу. Завдання та засоби формування навичок. Модель формування соціальної відповідальності персоналу як soft skills. Формування навичок відповідальної поведінки персоналу засобами корпоративної культури.

Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності

4.1. Моделі внутрішньої корпоративної відповідальності. Напрями внутрішньої соціальної відповідальності. Соціальна відповідальність як елемент системи розвитку персоналу організації. Інструментальна модель внутрішньої соціальної відповідальності. Модель організаційного навчання. Плюралістична модель. Моністична модель.

4.2. Види та форми внутрішньої соціальної відповідальності. Переваги прийняття підприємством внутрішньої соціальної відповідальності. Види та форми внутрішньої соціальної відповідальності компанії. Пріоритети соціальної політики компанії. Основні документи, що регулюють внутрішню КСВ. Корпоративний кодекс. Соціальний пакет. Функції та складові соціального пакету. Принципи та підходи до формування соціального пакету. Соціальний бюджет.

4.3. Розвиток внутрішньої соціальної відповідальності. Напрями розвитку внутрішньої КСВ. Політика доходів. Соціальне забезпечення. Розвиток людського капіталу. Удосконалення умов праці. Житлово-комунальна політика. Гуманізація праці. Розвиток внутрішніх соціальних інститутів. Соціально-корпоративні технології.

Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності

5.1. Поняття зовнішньої соціальної відповідальності. Ділова репутація. Внутрішні та зовнішні чинники ділової репутації. Бренд. Імідж. Процес формування корпоративного бренду. Корпоративна індивідуальність. Корпоративна ідентичність. Засоби формування корпоративної ідентичності.

5.2. Соціальна відповідальність у відносинах з місцевими спільнотами. Місцева спільнота. Територіальна громада. Значення взаємодії з місцевими спільнотами. Інтереси місцевих спільнот. Інтереси компанії щодо місцевих спільнот. Ризики організації в процесі взаємодії з місцевими спільнотами. Корпоративна залученість до справ місцевої спільноти. Бюджетування корпоративної залученості.

5.3. Розвиток зовнішніх відносин в системі соціальної відповідальності. Аспекти розвитку зовнішньої КСВ. Соціальне інвестування. Методи етичного інвестування. Соціальний маркетинг. Цілі соціального маркетингу. Види та форми соціального маркетингу. Етичність злиття та поглинань. Неетичні методи поглинань. Соціальна відповідальність у відносинах зі споживачами. Споживацький екстремізм. Форми споживацького екстремізму.

Змістовий модуль 2. Інструменти та практика формування соціальної відповідальності

Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності.

6.1. Екологія як складова сталого розвитку. Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля. Напрями захисту довкілля в концепції сталого розвитку. Захист біорізноманіття. «Трагедія спільного» г) Хардіна. Управління спільними ресурсами за Е. Остром.

6.2. Міжнародні документи щодо навколишнього середовища. Програма ООН з навколишнього середовища. Порядок денний на ХХІ століття «Саміту Землі» в Ріо-де-Жанейро. Екологічні стандарти. Глобальний договір ООН. Резолюція «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого

розвитку на період до 2030 року». Документи та директиви Європейського Союзу щодо захисту довкілля.

6.3. Практичні інструменти екологічної відповідальності. Концепція сталого споживання 3R. Концепція «Зелений офіс». Концепція «Бережливе споживання». Концепція 5R. Філософія «Нуль відходів». Концепція циркулярної економіки 10R. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності.

Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності

7.1. Роль та значення соціального партнерства. Суспільно-історичні причини соціального партнерства. Принцип соціального партнерства. Еволюція концепції соціального партнерства. Особливості соціального партнерства. Функції соціального партнерства. Завдання соціального партнерства. Чинники, що обумовлюють ефективність соціального партнерства.

7.2. Сторони соціального партнерства. Представники держави, роботодавців та робітників у соціальному партнерстві. Інтереси сторін у соціальному партнерстві.

7.3. Форми реалізації соціального партнерства. Колективні переговори. Взаємні консультації. Участь робітників в управлінні. Участь представників робітників та роботодавців у досудовому вирішенні трудових спорів. Порядок проведення колективних переговорів. Угоди в соціальному партнерстві. Зміст та структура партнерських угод. Трудові спори. Правові аспекти діяльності комісії з трудових спорів. Медіація як процедура врегулювання конфліктів між працівниками та роботодавцями.

Тема 8. Нормативно-правові засади соціальної відповідальності

8.1. Соціальна місія бізнесу та моніторинг КСВ. Поняття та складові соціальної місії бізнесу. Цілі та завдання моніторингу КСВ. Функції моніторингу КСВ. Технологія моніторингу КСВ. Види технологій моніторингу. Етапи проведення моніторингу КСВ.

8.2. Міжнародні угоди в сфері соціальної відповідальності. Роль та значення соціальних хартій бізнесу. Європейські соціальні хартії бізнесу. Паризька хартія для нової Європи. Європейська хартія малих підприємств. Глобальний договір ООН у сфері прав людини, розумової праці, охорони навколишнього середовища й боротьби з корупцією. Пакт майбутнього. Глобальний цифровий договір.

8.3. Міжнародні стандарти із соціальної відповідальності. Стандарти серії ISO 9000 Системи менеджменту якості. Стандарти ISO 14000 Системи екологічного менеджменту. Стандарти фінансової звітності IFRS (ISSB). Стандарт SA 8000 Соціальна звітність. Стандарти серії AA1000 Соціальна звітність. ISO 45001:2018 Стандарт охорони здоров'я та безпеки праці. ISO 26000 Керівництво із соціальної відповідальності. Стандарти GRI Глобальна ініціатива зі звітності. Стандарти соціальної звітності Європейського Союзу ESRS.

Стандарти впливу на Цілі сталого розвитку для підприємств *SDG Impact Standards for Enterprise*.

Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності

9.1. Ефективність соціальної відповідальності. Підходи до оцінки ефективності. Види та показники соціальної ефективності. Чинники, що обумовлюють ефективність соціальної відповідальності. Чинники, що впливають на ефективність соціальної відповідальності в Україні.

9.2. Рейтинг соціальної відповідальності. Фондові та нефондові індекси як засіб оцінювання КСВ компаній. Фондові індекси: MSCI ESG, FTSE4Good, Dow Jones Best-in-Class Indices, Bloomberg, S&P 500 Scored & Screened Index, Solactive ISS ESG Indices. Нефондові індекси: стратегічні та філантропічні, репутаційні, ESG-рейтинги, індекси людського капіталу та залученості, локальні індекси. Переваги та недоліки рейтингового підходу до оцінювання КСВ)

9.3. Методики оцінювання ефективності соціальної відповідальності. Методика SROI (Social Return on Investment). Методика B4SI (Business for Societal Impact). Методика SBSC (Sustainability Balanced Scorecard). Методика TBL (Triple Bottom Line). Цифрові інструменти: SDG Action Manager, Sopact, Socialsuite, Impact Cloud та інші.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності

10.1. Закордонний досвід розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Інтеграція КСВ з місією бізнесу. DEI 2.0 як стратегія бізнесу. Регенеративний розвиток. Штучний інтелект та «Цифрова етика». Економіка замкненого циклу. Подвійна суттєвість. Прозорість ланцюгів постачання.

10.2. Вітчизняний досвід розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Пріоритетність військового контексту та підтримка ветеранів. Соціально відповідальна релокація та підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Формування цифрової відповідальності. Перехід до «зеленої економіки» та ESG-стандартів. Соціально відповідальний маркетинг. Інституціоналізація та солідарна економіка.

10.3. Перспективи розвитку соціальної відповідальності. Концепції світосприйняття як фрейми для прогнозування соціальних процесів. VUCA, BANI та RUPТ-світ. Ризики та загрози розвитку соціальної відповідальності з в контексті різних концепцій світосприйняття. Тенденції розвитку структури соціальної відповідальності, що визначаються моделями світосприйняття.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Перелік практичних (семінарських) занять / завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Визначення переваг та недоліків соціальної відповідальності
Тема 2. Завдання 2	Визначення рівнів відповідальності економічних суб'єктів
Тема 3. Завдання 3	Полімодальне оцінювання ситуацій прийняття відповідальності
Тема 4. Завдання 4	Моделювання корпоративної культури компанії
Тема 5. Завдання 5	Розробка стратегії соціально відповідальної взаємодії
Тема 6. Завдання 6	Розробка заходів за концепцією "Зелений офіс"
Тема 7. Завдання 7	Формулювання принципів доброчесної конкуренції
Тема 8. Завдання 8	Проведення моніторингу соціальної відповідальності
Тема 9. Завдання 9	Оцінювання ефективності соціальної відповідальності
Тема 10. Завдання 10	Визначення перспектив розвитку соціальної відповідальності

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Есе "Соціальна відповідальність – примха чи необхідність?"
Тема 2. Завдання 2	Морально-етична оцінка поведінки
Тема 3. Завдання 3	Порівняння підходів до формування відповідальної поведінки
Тема 4. Завдання 4	Розробка плану роботи з персоналом
Тема 5. Завдання 5	Оцінювання стратегії соціально відповідальної взаємодії
Тема 6. Завдання 6	Розробка заходів за концепцією "3R"
Тема 7. Завдання 7	Визначення форм шахрайства та заходів їх попередження
Тема 8. Завдання 8	Побудова рейтингу соціальної відповідальності
Тема 9. Завдання 9	Кількісна та якісна оцінка соціальної відповідальності
Тема 10. Завдання 10	Планування розвитку соціальної відповідальності

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 3, 4, 7), проблемна лекція (Тема 1, 5, 8, 9), лекція-діалог (Тема 2, 10).

Наочні (демонстрація (Тема 1–10)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 10), модерація (Тема 1), дидактична гра (Тема 6, 7), кейс-метод (Тема 3, 8, 9)).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100-бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії. Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним, – 25 балів.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: тестування (24 бали), модульні контрольні роботи (10 балів), есе (6 балів), практичні завдання (10 балів), самостійні завдання (10 балів).

Семестровий контроль: екзамен (40 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Спеціальність «С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізацією
С1.01 Економіка)»
Освітня програма «Економіка розвитку».
Семестр I
Навчальна дисципліна "Соціальна відповідальність"

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1

Завдання 1 (тестове). (20 балів)

1	<p>Характерною особливістю суспільства споживання є:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) зростання долі інтелектуальної праці; б) зростання попиту на інновації і творчість; в) зростання людських потреб; г) збільшення раціональності у використанні ресурсів; г) підвищена увага до екології
2	<p>Визначити, яка з концепцій відноситься до сучасних концепцій розвитку людського суспільства:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) гедонізм; б) нейроекономіка; в) концепція стійкого розвитку; г) концепція ресурсозберігання; г) концепція зниження витрат
3	<p>Вказати, що з перерахованого не відноситься до складової економічного зростання в концепції стійкого розвитку:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) поширення нових технологій; б) належна бізнес практика; в) усунення торгових бар'єрів; г) чесна торгівля; г) економіки, що розвиваються
4	<p>Вказати, що з перерахованого не відноситься до екологічної складової в концепції стійкого розвитку:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) поводження з відходами; б) якість води, ґрунту і повітря; в) належна бізнес практика; г) екологічна безпека продукції; г) екологічний менеджмент
5	<p>Вкажіть, що з перерахованого не відноситься до особливостей соціальної відповідальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) добровільність; б) внесок у соціальний і економічний розвиток в) вклад в екологію; г) перевищення вкладу над законодавчим мінімумом; г) дотримання законодавчого мінімуму
6	<p>У поняття «мораль» прийнято включати:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) особливості культури; б) сукупність вимог до поведінки в суспільстві; в) громадські погляди; г) практичну реалізацію принципів, правил і норм поведінки в суспільстві; г) виконання обов'язків
7	<p>Вказати, яка з етичних категорій є найбільш широкою:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) справедливість; б) свобода і необхідність; в) добро і зло; г) обов'язок і відповідальність; г) честь і гідність

8	Своєчасна виплата працедавцем заробітної плати персоналу – це прояв такої етичної категорії, як: а) щастя; б) свобода; в) гідність; г) обов'язок; г) честь
9	Використання обману для досягнення особистої мети – це наслідок порушення такої етичної категорії, як: а) обов'язок; б) совість; в) відповідальність; г) справедливість
10	Вказати, що з перерахованого відноситься до основних етичних концепцій бізнесу: а) утилітаризм; б) гедонізм; в) позитивізм; г) егоїзм
11	Стратегія корпоративної соціальної відповідальності – це: а) сукупність цінностей і моральних принципів організації; б) сукупність цінностей і моральних норм організації; в) корпоративний документ, що містить цінності та стандарти операційної діяльності організації; г) перспективний план розвитку організації; г) місія і цінності організації
12	Основним напрямом соціальної відповідальності компаній є: а) охорона здоров'я; б) розвиток місцевого співтовариства; в) розвиток персоналу; г) ресурсозберігання; г) екологія
13	Вказати основні напрями розвитку бізнесу у рамках стратегії КСВ: а) визначення стратегічних пріоритетів розвитку; б) формування довіри; в) визначення механізмів виміру прогресу; г) оцінка внутрішніх чинників; г) оцінка впливу на зовнішнє середовище
14	Вказати, який з напрямів не відноситься до реалізації лідерства у рамках стратегії КСВ: а) контроль і аудит; б) фінанси і кредит; в) амбітні цілі розвитку; г) механізми виміру прогресу; г) тренінги
15	Для залучення знань у рамках стратегії КСВ використовуються: а) стейкхолдери; б) дослідницькі центри; в) учбові заклади; г) консалтингові компанії; г) аудиторські контори

16	<p>Внутрішня соціальна відповідальність – це:</p> <p>а) заходи щодо соціального захисту різних верств населення;</p> <p>б) відповідальність менеджменту перед персоналом;</p> <p>в) інвестування в соціальні процеси усередині організації;</p> <p>г) відповідальність персоналу перед менеджментом;</p> <p>г) відповідальність компанії перед акціонерами</p>								
17	<p>Встановити відповідність між заходами та напрямками внутрішньої соціальної відповідальності організації:</p> <table border="1"> <tr> <td>1. Урахування інтересів працівника при виборі програми навчання</td> <td>а) соціальний захист співробітників організації</td> </tr> <tr> <td>2. Урахування побажань працівника при зміні робочого місця</td> <td>б) розвиток людського капіталу організації</td> </tr> <tr> <td>3. Урахування потреб працівника при наданні пільг</td> <td>в) урахування інтересів працівників при ухваленні управлінських рішень</td> </tr> <tr> <td>4. Урахування думки працівника під час здійснення оцінки ефективності організаційних процесів</td> <td>г) проведення соціально відповідальної реструктуризації</td> </tr> </table>	1. Урахування інтересів працівника при виборі програми навчання	а) соціальний захист співробітників організації	2. Урахування побажань працівника при зміні робочого місця	б) розвиток людського капіталу організації	3. Урахування потреб працівника при наданні пільг	в) урахування інтересів працівників при ухваленні управлінських рішень	4. Урахування думки працівника під час здійснення оцінки ефективності організаційних процесів	г) проведення соціально відповідальної реструктуризації
1. Урахування інтересів працівника при виборі програми навчання	а) соціальний захист співробітників організації								
2. Урахування побажань працівника при зміні робочого місця	б) розвиток людського капіталу організації								
3. Урахування потреб працівника при наданні пільг	в) урахування інтересів працівників при ухваленні управлінських рішень								
4. Урахування думки працівника під час здійснення оцінки ефективності організаційних процесів	г) проведення соціально відповідальної реструктуризації								
18	<p>Визначити напрям внутрішньої соціальної відповідальності, до якого відноситься завдання забезпечення працівників гідною заробітною платою:</p> <p>а) соціальний захист співробітників організації;</p> <p>б) розвиток людського капіталу організації;</p> <p>в) урахування інтересів працівників при ухваленні управлінських рішень;</p> <p>г) сприяння зайнятості;</p> <p>г) проведення соціально відповідальної реструктуризації</p>								
19	<p>Рішенню якого із завдань розвитку людського капіталу організації в найбільшій мірі сприятиме зростання її ділової репутації:</p> <p>а) підвищення кваліфікації;</p> <p>б) залучення талантів;</p> <p>в) мотивація;</p> <p>г) внутрішні комунікації;</p> <p>г) навчання</p>								
20	<p>Вказати завдання, рішення яких є необхідним при проведенні соціально відповідальної реструктуризації:</p> <p>а) розвиток людського капіталу;</p> <p>б) збереження зайнятості;</p> <p>в) урахування інтересів працівників;</p> <p>г) перепідготовка та підвищення кваліфікації;</p> <p>г) навчання</p>								

Завдання 2 (стереотипне). (5 балів)

Визначити рівень, властивості і джерела відповідальності в наступній ситуації:

Найбільший банк Великобританії *Co-operative bank* – один з лідерів в поширенні принципів соціальної відповідальності у банківській сфері. Важливий документ, що регулює його діяльність, – це «Політика етичних інвестицій». Він включає 8 пунктів, де описується позиція компанії відносно соціальних інвестицій, що визначають її відмову від участі в угодах з продажу зброї представникам диктаторських режимів, від інвестицій в тютюнові компанії і організації, що займаються виробництвом і продажем натурального хутра. Окрім

цього банк витрачає більше 3,2 млн. дол. США на різні громадські значимі програми.

Завдання 3 (діагностичне). (7 балів)

Співробітники німецького журналу *PCWelt* виявили небезпечну особливість в новій версії пакету програм для запису CD і DVD Nero 6 практично відразу після його виходу. Виявилось, що програма видаляє усі наявні в папці запису файли, про що заздалегідь попереджає користувача. Проте, користувач може цього і не помітити, автоматично погодившись з пропозицією програми. З технічної точки зору, не можна назвати цю "особливість" програми недоробкою, проте випадки втрати усіх файлів на жорсткому диску через недогляд програмістів *Ahead* потенційно можливі. Розробники *Nero* визнали інцидент дуже серйозним і опублікували на сайті попередження. Вказати адресата та суб'єктів соціальної відповідальності. Назвати підхід, що використано для формування соціальної відповідальності. У рамках якої етичної концепції бізнесу діяли розробники?

Завдання 4 (діагностичне). (8 балів)

Машинобудівне підприємство займається випуском високотехнологічного устаткування. Між працівниками і адміністрацією енергетичної компанії укладений колективний договір. В компанії є відділ кадрів, що вирішує лише кадрові питання. Компанія в поточному році досліджувала особливості власного іміджу у сприйнятті мешканців місцевої громади та визначила коло актуальних для спільноти питань. Втім, певних заходів щодо розробки цих напрямів вжито не було. Також у поточному році компанія була оштрафована за перевищення вмісту шкідливих речовин у відпрацьованій воді, що скидалася у місцеве водоймище. Вкажіть, які якісні показники компанії таким чином були присутніми в діяльності компанії в поточному році: (перетягнути на пусті прямокутники)

- 1) колективний договір;
- 2) оргструктура із соціальної політики;
- 3) щорічний соціальний звіт;
- 4) соціологічні дослідження;
- 5) сумлінна ділова практика.

Розрахувати коефіцієнт якісних показників соціальної відповідальності компанії в поточному році. Вказати очікувані наслідки вжитих заходів в аспекті підвищення ділової репутації та соціальної відповідальності компанії.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємства та організації бізнесу
протокол № _____ від «___» _____ 20__ р.

Екзаменатор

к.е.н., доц. Ушкальов В. В.

Зав. кафедрою

д.е.н., проф. Власенко Т. А.

Критерії оцінювання

Підсумкові бали за екзамен складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (тестове). (20 балів)

За кожний правильний тест – 1 бал.

Завдання 2 (стереотипне). (5 балів)

- 1 – Правильно визначено рівень соціальної відповідальності.
- 2 – Правильно визначено властивості соціальної відповідальності.
- 2 – Правильно визначено джерела відповідальності.

Завдання 3 (діагностичне). (7 балів)

- 2 – Правильно вказано адресата соціальної відповідальності.
- 2 – Правильно вказано суб'єктів соціальної відповідальності.
- 2 – Правильно названо підхід для формування соціальної відповідальності.
- 1 – Правильно названо етичну концепцію, що застосована в ситуації.

Завдання 4 (діагностичне). (8 балів)

- 2 – Правильно розраховано коефіцієнт якісних показників соціальної відповідальності.
- 3 – Правильно вказано наслідки реалізації заходів для ділової репутації компанії.
- 3 – Правильно вказано наслідки реалізації заходів для підвищення соціальної відповідальності компанії.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ушкальов В. В. Соціальна відповідальність підприємства: управлінський аспект / В. В. Ушкальов // Національні інтереси України. – 2025. – №5(10). – С. 978–988. – Режим доступу : <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36323>.
2. Ушкальов В. В. Соціальна відповідальність як soft skill в бізнесі / В. В. Ушкальов, Ю. М. Котельникова, А. К. Мосумова // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". – 2025. – №5(97). – Режим доступу : <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36725>.

Додаткова

3. Колот А. М. Екосистемність як імператив стійкого людиновимірною розвитку : препринт / а) М. Колот ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – Київ : КНЕУ, 2024. – 52 с.

4. Райчева Л. І. Соціальна відповідальність бізнесу як фактор сталого розвитку: світовий та український контекст [Електронний ресурс] / Л. І. Райчева, Д. О. Набок // Суспільство та національні інтереси. – 2025. – № 7. – С. 576–584. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/scntint_2025_7_45.

5. Ушкальов В. В. Діагностика соціальної відповідальності під час релокації вітчизняних підприємств / В. В. Ушкальов, М. П. Мартіянова, В. В. Мисик // Сталий розвиток економіки. – 2025. – №3(54). – С. 411–416. – Режим доступу : <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36978>.

6. Circular ecosystems: Past, present, and future research directions / R. Aryee, W. Kanda, M. Geissdoerfer, J. Kirchherr // Journal of Industrial Ecology. – 2025. – № 29. – Р. 1364–1381.

Інформаційні ресурси

7. Соціальна відповідальність. Інформаційне забезпечення курсу. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3665>

8. Глобальний договір ООН в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://globalcompact.org.ua/gd-oon-v-ukraini/>.

9. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року» від 24.01.2020 № 66-р // Офіційний вісник України. – 2020. – № 14. – С. 199, стаття 578, код акта 98064/2020. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/go/66-2020-%D1%80>.

10. ISO 26000:2010. Guidance on social responsibility. – Access mode : <https://www.iso.org/standard/42546.html>.